

ЕТНОКУЛЬТУРОЛОГІЯ: ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ ФЕНОМЕНОЛОГІЇ	
Тип	ПП-Ф
Код	K16
Семестр	3, 4
Загальна кількість кредитів / годин:	5/150
Форма контролю	Залік, іспит
Викладач	Канд. філол. наук, доц. Шаповалова Н. П.
Необхідні обов'язкові попередні та супутні дисципліни	«Етнокультурологія: Архаїчні витоки етнокультурних феноменів», «Етнокультурологія: українська етнокultura зарубіжжя», «Мистецтвознавство», «Українознавчі студії», «Музеєзнавство», «Навчальна (музейна) практика», «Виробнича (етнокультурологічна) практика», «Практикум культури гостинності».
Місце у структурно-логічній схемі:	К 16 <i>«Етнокультурологія: прикладні аспекти етнокультурної феноменології»</i> викладається на другому році навчання
Форми навчання	Лекції, практичні заняття, самостійна робота
Критерії оцінювання:	3-й семестр: Поточний контроль (залік) – 100 балів; 4-й семестр: поточний контроль – 60 балів, підсумковий контроль (іспит) – 40 балів
Мова викладання	українська

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Етнокультурологія як галузь наукового знання і як навчальна дисципліна. Об'єкт, предмет, завдання етнокультурології. Основні джерела етнокультурології. Етнокультурні тексти. Міждисциплінарний характер дослідження етнокультурних явищ. Етнокультурологія й суміжні науки. Етнокультурологія в контексті професійної підготовки студентів-культурологів. Основні завдання курсу. Етнокультурна компетентність та її значення у фаховій підготовці культуролога. Напрямки й концепції сучасної етнокультурології. Актуальні проблеми сучасних етнокультурологічних досліджень. Значення етнографії для етнокультурологічних досліджень. Основні етапи накопичення й наукового осмислення етнокультурологічної інформації в Україні. Історичні джерела української

етнографії й етнокультурології. Розвиток світової й української етнографії XIX – початку XX століття. Фундатори української етнографії (М. Костомаров, П. Чубинський, М. Сумцов, Ф. Вовк, Д. Яворницький, М. Грушевський, М. Максимович та ін.). Внесок «Руської Трійці» у формування етнографічної науки. Етнографічна діяльність Т. Г. Шевченка. Етнографічні дослідження 1920-х рр. Комісії ВУАН. Музеї. Українська етнографія радянського періоду. Сучасний стан розвитку української етнології й етнокультурології: наукові центри, школи, методи, актуальна проблематика. Основні поняття й терміни етнокультурології: «етнос», «етнічне», «етнічність», «етнічна культура», «етнокультурний феномен», «етнокультурна специфіка». Етнокультура як система. Структура етнічної культури. Наукові концепції феномена етнічності. Етнос як об'єкт наукового дослідження: базові теоретичні підходи, концепції (С. М. Широкогоров, Ю. В. Бромлей, Л. М. Гумільов, С. Токарев, В. Алексєєв та ін.). Диференційні ознаки етносу. Структура етносу. Поняття «субетнос» і «етнографічна група», «етнічна група». Субетнічні та етнографічні групи українського етносу. Багатоманітність етносів. Етнос у сучасному полікультурному світі. Принципи класифікації етносів (географічна класифікація, релігійна класифікація, расова класифікація, етнолінгвістична класифікація, господарсько-культурна класифікація, історико-культурна класифікація). Етнічні процеси. Етногенез. Етнокультурогенез. Поняття етнічної традиції. Трансформації етнічної традиції в сучасному культурному просторі. Етногеографічні аспекти етнокультурології. Етногеографічне районування світу. Етнокультурна карта світу. Етногеографічна специфіка української культури. Історико-етнографічне районування та його значення в контексті етнокультурологічних досліджень. Проблеми історико-етнографічного районування України. Історико-етнографічні райони України, їх етнокультурна своєрідність. Культура субетнічних та етнографічних груп українського етносу. Культура українських етнічних спільнот у країнах світу. Психологічні й етнопсихологічні аспекти етнокультурології. Поняття «етнічна психологія», «національна психологія», «національний характер», «ментальність етносу», «етнічні архетипи»; «психологія народів». Етнопсихоаналіз (Дж. Деверо). Поняття «етнічних установок» та їх значення в контексті етнокультурної взаємодії. Етнічні стереотипи як невід'ємна риса людської свідомості. Етнічні упередження, забобони. Етноцентризм і культурний релятивізм. «Культурний шок» у засвоєнні чужої культури. Поняття емпатії й толерантності, їх важливість у процесі польових етнокультурологічних досліджень. Етичний кодекс етнокультуролога. Етнолінгвістичні аспекти етнокультурології. Етнос і мова. Співвідношення мови й культури у світлі наукових теорій (В. Гумбольдт, Е. Сепір, Б.-Л. Ворф, М. Костомаров, О. Потебня, А. Вежбицька, В. Телія, В. Жайворонок та ін.). Етнолінгвістика й лінгвокультурологія. Роль мови у формуванні етносу. Мова й етнічна самосвідомість. Мова й етнічна ідентичність. Самоназва-етнонім як диференційна ознака етносу. Поняття «мовна картина світу етносу» й «концептуальна картина світу етносу». Відображення світовідчуття етносу в мові (фонологічний, лексичний, граматичний рівні). Концепти культури. Знакові системи невербальної комунікації в етнокультурологічному контексті. Етнокультурний феномен як об'єкт наукового дослідження. Феноменологічний підхід до вивчення етнічних культур. Наукові підходи до сутності етнокультурного феномена. Етнокультурна своєрідність народів світу крізь призму явищ матеріальної й духовної культури. Актуальні напрями дослідження етнокультурних феноменів. Сутнісні характеристики етнокультурних

феноменів. Методика й методологія дослідження етнокультурних феноменів. Житло як етнокультурний феномен. Народний одяг як етнокультурний феномен. Універсальні й етноспецифічні, загальні й локальні тенденції; традиції та інновації; актуальні аспекти вивчення та експонування. Кухня в системі етнічної й національної культур. Народна кухня в контексті етнокультурного проектування. Культура харчування в аспекті міжкультурної взаємодії. Народна кухня в туристичній і екскурсійній діяльності. Актуальні проблеми етнокультурологічних досліджень української кухні. Народні ремесла як етнокультурне явище. Види й етнокультурна своєрідність народних ремесел. Народні ремесла в сучасному культурному просторі. Традиційна обрядовість як етнокультурне явище. Обряди в системі української етнокультури: універсальні й етноспецифічні, загальні й локальні тенденції; традиції та інновації. Актуальні проблеми етнокультурологічних досліджень народної обрядовості. Народна обрядовість в контексті соціокультурного й етнокультурного проектування, етнокультурного виховання, етнокультурної туризмології. Етнокультурна специфіка народів України.

Програмні результати навчання, визначені в освітній програмі:

- ПРН-1. Продемонструвати знання і розуміння основних понять і термінів, сучасних концепцій, підходів, методів, що перебувають в основі професійної діяльності.
- ПРН-2. Виявити знання історичних передумов формування, специфіки функціонування, а також видатних явищ української та зарубіжної культури.
- ПРН-4. Продемонструвати знання і розуміння сучасних соціокультурних процесів; особливостей, видів, форм соціокультурної діяльності.
- ПРН-5. Підтвердити навички застосування технологій і методів в організації й проведенні наукових досліджень.
- ПРН-6. Відобразити глибокі знання з теоретичних і практичних аспектів організації соціокультурної діяльності.
- ПРН-7. Розробляти і реалізовувати соціокультурні проекти й програми та сценарії культурно-дозвілєвих заходів; планувати організацію дозвілля людей різних вікових категорій.
- ПРН-8. Продемонструвати навички реалізації культурно-мистецьких проектів.
- ПРН-9. Довести знання та розуміння специфіки етнокультурних феноменів (зразків народної творчості, народних звичаїв, свят і обрядів тощо), а також здатність розробляти й реалізувати етнокультурні проекти.
- ПРН-11. Аналізувати соціально-культурну діяльність за визначеними критеріями, оцінювати і аргументувати проблеми та перспективи соціокультурної політики в Україні.
- ПРН-12. Підтвердити навички технічного й художнього оформлення культурно-дозвілєвих заходів.
- ПРН-13. Продемонструвати знання й розуміння концептуальних засад методологічних принципів управління колективом.
- ПРН-14. Виявити вміння застосовувати комунікації та здійснювати контроль діяльності колективу та організації в цілому, аналізувати виробничі ситуації та приймати рішення, раціонально використовувати наявні матеріали, трудові, фінансові та інформаційні ресурси.
- ПРН-15. Засвідчити знання основ ділового спілкування, його принципів, видів і засобів, правил етики ділових відносин; причин виникнення, видів і наслідків конфліктів у процесі спілкування та способів і механізмів їх розв'язання.
- ПРН-16. Продемонструвати вміння вибудовувати міжособистісні відносини в професійній сфері з урахуванням мети спілкування й індивідуально-психологічних якостей; демонструвати високу культуру поведінки; вміння вибирати правильну стратегію поведінки в конфліктній ситуації й ефективно розв'язувати конфлікти.

ПРН-17. Підтвердити вміння продуктивно працювати як індивідуально, так і в складі команди.

ПРН-18. Виявити розуміння основ безпечного здійснення професійної діяльності, а також здатність самостійного застосування професійних знань та умінь у виробничих умовах.

ПРН-19. Продемонструвати володіння методикою підготовки та організації різноманітних форм дозвілєвої діяльності з представниками різних вікових та соціальних категорій населення.